

***Devrimci Marksizm*'in 10 yılı** **- devrimci Marksist teorinin 30 yılı**

Devrimci Marksizm Yayın Kurulu

Elinizde tuttuğunuz *Devrimci Marksizm* dergisi bu yıl 10 yaşında. İlk kez 2006 yılının Kadıköy'de kutlanmakta olan 1 Mayıs'ında dağıtıma çıkmıştı. Çalışma odalarından matbaaya, oradan kitapçı raflarına ve nihayet evlere giden akademik teori dergilerinden farklı olarak, militan bir teori dergisi sıfatıyla *Devrimci Marksizm* sokakların çocuğu olarak açtı hayata gözlerini. Marx'ın Feuerbach üzerine tezlerinin on birincisine ilk ilkesi olarak inanıyordu çünkü: "Filozoflar dünyayı çeşitli biçimlerde yorumlamakla yetindiler; oysa asıl önemli olan dünyayı değiştirmektir." Marksist teorinin esas değerini başta işçi sınıfı olmak üzere, kapitalist toplumu ortadan kaldırmak için mücadeleye girişen bütün toplumsal sınıf ve katmanların eylem kılavuzu olmaktan aldığı bilinci bu derginin hep yönlendirici ilkesi oldu.

Devrimci Marksizm dergisi, küçük bir Yayın Kurulu ile yola çıktı. Uzunca bir süre de o küçük Yayın Kurulu taşıdı dergiyi. Başlangıçta çevresinde birikmiş olan bir danışma ağı vardı. Sonra o ađ gevşedi. Kimi arkadaşımız bu tür çabalardan uzaklaştı, özel hayatın derinliklerine geri döndü. Kimi devrimci politikaya ve teoriye sırt çevirdi. Ama derginin canlı bir Marksizmi ayakta tutma çabası epeyce bir süre sonra bir atılım yapmasına imkân verdi. Yayın Kurulu genişledi ve daha önemlisi kurumsallaştı. Şimdi, yeniden, ikinci bir kez ileri doğru bir atılım yapıyor dergi. Yeniden daha geniş bir kozanın, bir tartışma ve danışma ağının içine yerleşiyor. Taze kanın takviyesiyle daha da güçleniyor. Yarın daha da geniş aydın çevreleriyle, en önemlisi genç kuşaklarla buluşacağına inanıyoruz.

Bu on yıllık faaliyetimiz sırasında çeşitli kayıplarımız oldu. İlk danışma ağıımızın genç kuşaktan temel direği olan Sevilay Kaygalak arkadaşımızı, 2007 yılında, Adana-Mersin yolunda yaşanan elim bir kaza sonucunda, daha “yolun yarısında”, 35 yaşında yitirdik. Sonra 2013 yılında, derginin henüz sadece dostu olan yine genç kuşaktan Taner Yelkenci’yi hiçbir katkısını alamadan bir kalp krizinden 42 yaşında yitirdik. En büyük kaybımız ise derginin başlangıçta Yayın Kurulu’nda değil ama Danışma Kurulu’nda yer alan, daha sonra da yazılarıyla katkı veren yoldaşımız, dostumuz, hocamız Nail Satlığan oldu. Taner ile çok yakın bir tarihte, uzun bir hastalıktan sonra aramızdan ayrıldı. Üçünü de büyük bir sevgi ve özlemle anıyoruz.

Devrimci Marksist teorinin 30 yıl savaşı

Devrimci Marksizm gökten düşmedi. Türkiye’de bir Marksist teori dergiciliği geleneğinin üzerine yerleşti. Bir geçmişi var. Dolaysız tarihsel öncülü 1988-1999 yılları arasında yayınlanmış olan *Sınıf Bilinci* dergisidir. Bu dergi de aynen *Devrimci Marksizm* dergisi gibi, kendini devrimci Marksist gelenek çerçevesine yerleştiren bir “teorik-politik dergi” idi. Ya da başka şekilde söylenirse, militan teori dergisi. 1988 yılında, 12 Eylül’den ağır çekim çıkış süreci hızlanmaya başlamışken, solda liberalizm almış yürümüşken, devrimci Marksist siyasi hareket askeri diktatörlükten çıkışta ilk ciddi adımlarını atmaya başlamışken, siyasi hareketin içinden gelerek teoriyi kendi başına ciddi bir çalışma alanı olarak gören bir dizi insanın kurduğu bir dergi idi. Zamanla yeniden gruplaşmalar sonucunda *Sınıf Bilinci* daha dar anlamda siyasi bir dergi haline geldi. “Patronsuz, Generalsız, Bürokratsız Sosyalizm” adıyla bilinen devrimci Marksist siyasi geleneğin görüşlerinin ifade bulduğu bir mecra oldu. 24 sayı yayımlandıktan sonra 1999’da yayımına son vermesi de bu siyasi geleneğin yaşadığı kriz ve bölünmenin sonucu oldu.

Devrimci Marksizm, bu bölünmeden doğan İşçi Mücadelesi’nin ve onun partileşmesi sürecinin sonunda ortaya çıkan Devrimci İşçi Partisi’nin kendi dışındaki devrimci Marksistlerle işbirliği yaparak kurduğu ve yaşattığı bir militan Marksist teori dergisi olarak gün yüzüne çıktı. “Militan teori dergisi” kavramını kullanırken, teorinin siyasi sonuçlarıyla birlikte ele alındığı, dünya ve Türkiye işçi sınıfı ve sosyalist hareketlerinin siyasi doğrultusunun ve iç tartışmalarının teorik kaygılara yol gösterdiği, teorinin son tahlilde bir eylem kılavuzu gibi düşünüldüğü bir dergicilikten söz ediyoruz.

İşte bu tür bir dergicilik anlamında *Sınıf Bilinci*, *Devrimci Marksizm*’in dolaysız atası sayılabilir. Ama *Devrimci Marksizm*’in bir de dolaylı atası var: *11. Tez* adını taşıyan ve 1985-1992 arasında yayınlanan teori dergisi. Burada *11. Tez*’den söz etmemiz, farklı siyasi geleneklerden gelerek teorik çalışma yapan birtakım insanlar ile akademik kökenli aydınların birlikte çıkarttığı, hiçbir siyasi geleneğe bağlı olmayan, *Sınıf Bilinci* ile *Devrimci Marksizm*’den farklı olarak tam bir tartışma platformu olan ve kendini öyle sunan bir dergi ile devrimci Marksist siyasi gelenek arasında var olmayan bir bağı kurmak değil katiyen. Sadece kendisi de militan bir Marksist teoriyi kendine zemin olarak bellemiş olan *11. Tez*’in (adı bile buradan ge-

liyordu elbette) içinde daha sonraki iki dergide yayın ve danışma kurullarında görev alacak küçük bir devrimci Marksist aydın grubunun bulunması, *11. Tez* dergisinin Türkiye devrimci Marksizmi'nin teorik yanının içinde olgunlaştığı bir ortam olarak görülmesini anlamlı kılıyor. Tarihi olgulara sadık kalma açısından da ekleyelim: 12 Eylül karanlığında solda boy vermiş olan sivil toplumculuğa (bugünün terminolojisi ile sol liberalizme) karşı düşünce alanında bir mücadele için yayınlanmaya 1985 gibi erken bir aşamada başlayan *11. Tez*, bir fikir olarak devrimci Marksizm geleneğinde düşünen ve hareket eden küçük bir aydınlar grubundan doğmuştur. Ama, tekrarlayalım, o kadar: *11. Tez*, dar anlamda, bizim devrimci Marksist olarak andığımız geleneğin bir dergisi değildir.

11. Tez, yukarıda belirtildiği gibi, Türkiye solunun yerel, ülke çapında, kendi ulusal ölçeğinde yaşadığı bir yenilginin, 12 Eylül karanlığının yarattığı bir gerilemenin adı olan sol liberalizme karşı Marksizmin savunulması ve geliştirilmesi için yayınlanmaya başlamıştı. Bu ana amaca hizmet ederken sol liberalizmin bir bakıma karşı kutbunda yer alan Stalinizm-Kemalizm kırması bir ideolojiden de titizlikle uzak duracağını saptamıştı. Şunu da ekleyelim: 12 Eylül'ün baskı koşulları devam ediyor olduğu için derginin ilk sayılarında Marksizmin adı hiç anılmıyordu: Marksizmin adı "tarihsel maddecilik" idi. Bundan farklı bir nedenle, dergi çeşitli siyasi duyarlılıklardan gelen bir Yayın Kurulu'na sahip olduğu için, her ne kadar Sovyet ve Çin komünizmine karşı herkes eleştirel olsa da "Stalinizm"den söz edilmiyordu. Dolayısıyla, yukarıda sözünü ettiğimiz Stalinizm-Kemalizm melezi ideoloji aslında bu terminoloji ile değil, daha dolaylı biçimlerde ifade ediliyordu.

Demek ki, devrimci Marksist teorik dergiciliğin "30 yıl savaşı" (ister 1985'den bugüne sayın, ister *Sınıf Bilinci*'nin yayınlanmaya başladığı 1988'den, bir üç on yılı kapsayan bir çabadan söz ediyoruz) iki karşıt ama birbirini besleyen kutba karşı verilmiş bir mücadele olarak doğdu ve bugüne geldi. Bürokrasinin sultanı ve milli komünizmi dolayısıyla sosyalist inşa deneyimlerinin gittikçe çıkmaza girmesi, 20. yüzyılın sonunda içine girdiğimiz gerileme döneminde bütün dünyada ve Türkiye'de sol aydınlar arasında Marksizmden bir kopuşa yol açmıştı. Bu kopuşta en güçlüleri sol liberalizm ve postmodernizm olan bir dizi akım ortaya çıkmıştı. Bürokrasinin ideolojisi olan Stalinizm ne kadar direnirse bu akımlar da tepki olarak o kadar güçleniyordu. İşte bunun saptanmasıdır ki bu otuz yıldır Türkiye devrimci Marksizminin teorik mücadelesinde eksen, doğrultuyu, görevleri belirlemiştir. Bu anlamda, sadece bu dar anlamda, *11. Tez*'den *Devrimci Marksizm*'e bir çizgi çeki-
lebilir.

Süreklilik içinde değişim

11. Tez, *Sınıf Bilinci* ve *Devrimci Marksizm* dergilerinin her üçü de işe, "Başlarken" başlığını taşıyan birer çıkış manifestosu ile başlamışlardı. Bu yazılar bir dizi noktada birbiriyle bütünüyle tutarlı biçimde ortak saptamalarda bulunuyorlardı.

Bu noktalardan ilki, 1979-80 dönemeç noktasından itibaren burjuvazinin gerek

dünyada, gerekse Türkiye’de işçi sınıfı ve emekçilere karşı çok güçlü bir taarruza girişmiş olduğu idi.

[S]on on yıl içinde, Avrupa’dan ABD’ye, Latin Amerika’dan Doğu Asya’ya dek tüm kapitalist dünyada, egemen sınıflar çalışan kitlelere karşı ağır bir saldırıya geçmiştir. Ekonomide sermayenin egemenliğini sınırsızlaştırmayı hedefleyen yeni-liberal iktisat politikaları, devletin baskı gücünü arttırmaya yönelik düzenlemelerle, kitle örgütlerine karşı yasal ve yasadışı saldırılarla, ırkçılıkla, dinsel bağnazlıkla, günlük yaşamda her türlü özgürlüğe düşmanlıkla el ele gitmektedir.

Dergi, 12 Eylül döneminden çok ağır bir tempoyla çıkmakta olan Türkiye’de her alanda “baskıya, tahakküme, yasakçılığa, geri ideolojik biçimlere dayanan bir dizi yeniden-düzenleme[nin] varolan sınıf hâkimiyetini pekiştirmeye yönel[diğini]” vurgulamaktadır.¹

Sınıf Bilinci, “Başlarken” yazısında daha ziyade solun krizi üzerinde odaklaşmıştı. Ama *Devrimci Marksizm, 11. Tez*’in durum saptamasını onun bıraktığı yerden devralacaktı. Şöyle diyordu dergimizin “Başlarken” yazısı:

Geride bırakmakta olduğumuz çeyrek yüzyıl kapitalizmin tarihinde görülmüş en sert değil, ama en uzun gericilik dönemi olmuştur. 1979’dan itibaren, önce Britanya’da, ardından ABD’de (ikisinin arasında Türkiye’de Özal yönetiminde) kapitalizmin uzun krizine cevap olarak uygulamaya konulan neo-liberalizm, giderek dünyanın dört bir yanına yayıldı.²

Dergimiz bir sınıf taarruzu olarak neo-liberalizmin kapitalizmin 1970’li yılların ortalarında başlayan uzun ekonomik krizine işçi sınıfının atomizasyonuna dayanan bir çözüm aradığını ekliyor.

Buraya kadarı ortaktır. Ama bu noktada *Devrimci Marksizm* daha önce *11. Tez*’in yapmış olduğu tahlili güncelliyor:

Kolektif çözümlere ilk darbe burjuvaziden gelmişti, bunu yozlaşmış işçi devletlerinin bürokrasisinin darbesi tamamlayacaktı. Ekim Devrimi ile açılan, Berlin’den Çin Denizi’ne kadar kapitalizmin bir dizi ülkede ilga edilmesiyle sonuçlanan süreç, 1989-91’de ardında büyük bir enkaz bırakarak tarih sahnesinden siliniyordu.³

Demek ki, 1979’dan 2000’li yıllara kadar çeyrek yüzyıl boyunca işçi sınıfı hareketinin ve sosyalizmin ağır bir sarsıntıdan geçmekte olduğu saptaması, otuz yıllık devrimci Marksist teorik dergiciliğin ortak saptaması. Bu saptama çok önemli, çünkü dünya çapında solun ağır bir ideolojik krizden geçmesini ve Marksizmden

¹ “Başlarken”, *11. Tez*, sayı: 1, Kasım 1985, s. 5.

² *Devrimci Marksizm*, sayı: 1, s. 7.

³ *Devrimci Marksizm*, sayı: 1, s. 8.

uzaklaşmasını açıklayan temel maddi gelişme bu. Maddi gelişmenin ardında ise iki faktör yatıyor: 1979'dan itibaren uluslararası sermayenin büyük taarruzu, 1989'dan itibaren 20. yüzyıl sosyalist inşa deneyimlerinin ardı ardına gelen çöküşü. Bu gelişmelerin sol üzerindeki etkisi konusunda her üç dergi de hemfikir.

İktisadi bunalımın yıpratıcı etkileri, dünya işçi sınıfı hareketinin geçmişteki yanlışları, SSCB, Çin vb. toplumlarda altmış yılı aşan bir geçiş dönemi boyunca süregiden köklü olumsuzluklar—bütün bunların mücadeleyi zayıflatacak etkiler yaratmaması beklenemezdi. Bunun teori alanındaki ifadesi ise, son dönemde, özellikle Avrupa solunun bir bölümünün, yeni-liberal rüzgârların da etkisi altında, insanlığın düşünce alanında ulaşmış olduğu en ileri platform olan tarihsel maddeciliği hızla terk etmeye yönelmesidir.⁴

Türkiye'de ise durum kısaca şöyle tasvir ediliyor:

Bu bunalım ortamında, eski yanlışların eleştirilmesi gereğinin ardına sığınarak geçmiş kazanımları da reddeden, en temel konularda geçmişin gerisine düşen, kendisini isteyerek ya da istemeyerek tarihsel maddeciliğin dışına yerleştirmeye yönelen bir düşünce akımı doğdu. Sol-liberal, sivil toplum fetişçisi, bireyci bir anlayış, sol düşünce içinde yaygınlaştı.⁵

Burada, geçerken, “sol liberal” kavramının Türkiye sol yazınında ilk kez kullanılmakta olduğuna da dikkati çekelim.

Sınıf Bilinci daha polemikçi bir dille daha somut akımlara yönelik bir eleştiriye dönüştürüyor bunu:

Bugün, burjuva dünyasının sol profesörlerinin, birleşik bir Avrupa emperyalizminin mimarlığına soyunan sosyal demokrasinin ideologlarının, siyasal yelpazenin en solundan en sağına ışık hızıyla kayan eski Maocu ‘yeni’ filozofların, Marksizmlerini ‘yeni toplumsal hareketler’in çocuksu masumiyetine yitiren sabık ‘ortodoks’ teorisyenlerin, askeri yönetimlerden yaka silkerek burjuva demokrasisine dört elle sarılan eski gerillaların ve daha nicelerinin bir ağızdan Marksizmin ve sosyalizmin bunalımından dem vurdıkları bir dönemde bu teorik ve politik mirasın savunulup geliştirilmesi her zamankinden çok daha büyük önem taşıyor.⁶

Devrimci Marksizm ise süreci en olgunlaştığı noktadan gözlemlene avantajına sahip:

Uluslararası sermayenin taarruzu ve kapitalizmin ilga edilmiş olduğu ülkelerin çöküşü bir araya gelince, işçi hareketinin ve bütün kurtuluş mücadelelerinin bağrında her düzeyde ciddi bir moral çöküntü yaşanmaya başladı. (...) Solcu aydın-

4 *II. Tez*, sayı: 1, s. 6.

5 a.g.e., s. 7.

6 “Başlarken”, *Sınıf Bilinci*, sayı: 1, s. 6.

ların önemli bölümü düne kadar kible diye belledikleri merkezlerin (Moskova, Pekin, Tiran) çöküntüye uğraması karşısında pusulalarını şaşırarak bildikleri her şeyi unutmaya karar verdiler, burjuvazinin fikirlerine maske giydirdiler ve sol fikirler olarak yeniden tedavüle soktular. (...) Burjuva liberalizmi işte bu dönemin hâkim ideolojisidir. Sol aydınları, hatta sendikaları ve sol partileri etkisine alan sivil toplumculuk-sol liberalizm, post-Marksizm, post-modernizm, post-Fordizm, küreselcilik ve diğerleri de bunun soldaki yankılarıdır.⁷

İşte Marksizmi savunma görevi bu genel durum değerlendirmesinin ürünüdür. Her üç dergi de aynı göreve soyunuyor. Ama *Devrimci Marksizm*'in ötekilerden bir farkı vardır. Bu fark, dergimizin içine doğduğu dönemin koşullarının değişimin ilk kıpırtılarını ortaya koymasından geliyor. Bu, otuz yıllık devrimci Marksist dergiciliğin süreklilik içinde değişiminin ikinci boyutunu oluşturuyor.

Devrimci Marksizm yeni bir Marksist taarruzun habercisidir

Devrimci Marksizm dergisinin “Başlarken” yazısı son derecede iddialı bir cümleyle açılıyor: “Sosyalizmin uzun güneş tutulması sona eriyor”.⁸ Sovyetler Birliği çökeli sadece 15 yıl olmuştur. Burjuvazi milenyumu ideolojik havai fişeklerle karşılaşmıştır. Sol dünyada umutsuzluk içinde çırpınmakta, sosyalizmin “uzun bir yeniden yapılanma dönemi” yaşaması gerektiği yolunda fikirler ortalıkta dolaşmakta, Türkiye’de ise bütün kurtuluş Avrupa Birliği’nin insan hakları, demokrasi ve barış aşkına tevdi edilmektedir. İşte böyle bir dönemde *Devrimci Marksizm* sosyalizmin yeniden ayağa kalkmakta olduğunu müjdelemektedir.

Bu neye dayandırılıyor? Dergimiz bir yandan emperyalist kapitalizmin çirkin yüzünün Kosova (1999), Afganistan (2001) ve Irak (2003) savaşlarında ortaya çıkmış olmasının⁹, ama daha önemlisi 1999’da Seattle’da yaşanan uluslararası katıllımlı eylemin ve Arjantin’in yirmi gün içinde dört başkanı deviren devrimci krizinin ardından işçi ve emekçi kitlelerinin dünya çapında gittikçe daha fazla mücadeleye giriştiğini saptıyordu.¹⁰ Gerçi Türkiye’nin bu tempodan farklı bir ritme sahip olduğu, bizde sadece Kürt halkının kıpır kıpır olduğu teslim ediliyor.¹¹ Türkiye için varılan sonuç iç açıca değildir: “Bütün bu faktörlerin etkisi altında sol neredeyse bir çürüme içindedir”.¹² Ama bu, Marksizmin savunusunu ve o temellerde örgütlenmeyi daha da zaruri hale getiriyor. *Devrimci Marksizm* dünya durumundaki değişikliğin Türkiye’yi de etkisi altına aldığı güne hazırlanmak gereğinden yola çıkıyor.

Devrimci Marksizm’in çıkışı, dolayısıyla “Başlarken” başlıklı manifestosunun yazılışı bir siyasi değerlendirme açısından son derece de talihsiz bir ana rastlar.

⁷ *Devrimci Marksizm*, sayı: 1, s. 8.

⁸ a.g.e., s. 7.

⁹ a.g.e., s. 9.

¹⁰ a.g.e., s. 10-11.

¹¹ a.g.e., s. 12-13.

¹² a.g.e., s. 13.

Bunu şöyle bir benzetme ile anlatalım: Bir Marksist çevre, hangi ülkede olursa olsun, 1916 yılında yeni bir dergi çıkarırken bir manifesto yayımlasa, o manifestoya mutlaka dünya durumunun ve solun olumsuzlukları yansır. Aynı dergi 1917 Mart (Rus takviminde Şubat) ayından sonra çıkarılsa bambaşka, çok daha iyimser bir ton manifestoya hâkim olurdu. 2006, büyük dönüm noktasının hemen arefesidir. 2007'de ABD'de ilk sarsıntıları duyulan bir deprem, "küresel finansal kriz" adı altında 2008 Eylül ayından itibaren dünya kapitalizmini tarihinin en büyük buhranlarından birine sokmuştur. 2006 manifestosu bunun için talihsiz bir dönemde çıkıyordu. Ama tonu kötümser olmaktan uzaktı. Günün yeni eğilimlerinin ilk işaretlerine kulaklarını açık tuttuğu için geleceğe güvenle bakmaya başlamıştı.

Ama denebilir ki *Devrimci Marksizm* ikinci ve asıl manifestosunu 2008 "küresel finansal kriz"inin ışığında yazmıştır. 8. sayıda dergimizin Yayın Kurulu'nun imzasını taşıyan "Yeni Bir Dönem Açılıyor: Mali Çöküş, Depresyon, Sınıf Mücadelesi" başlıklı bildiri, 2008'den günümüze uzanan dönemde yaşanacakları neredeyse en ince ayrıntısına kadar, dakik bir biçimde öngörmüş ve temel görevleri saptamıştır. İşin özü şuydu: Kapitalizmin tarihindeki Üçüncü Büyük Depresyon olarak andığımız bu yeni dönem, ekonominin belirleyiciliği çok ciddi olmakla birlikte sadece ekonomi alanında büyük sarsıntılar olarak yaşanmayacaktır. Dünya sisteminin farklı bölümlerinde sonuçlar farklı da olsa, savaşlar, iç savaşlar, karşı devrimler ve devrimlerle noktalan derin iniş çıkış ve sarsıntılar kural olacaktır. Sınıf mücadelesi her iki yandan da anormal ölçülerde kutuplaşacak, siyaset sağ ve sol aşırı uçlara doğru bir yatıklık gösterecektir.

O günden bu yana olan bitenler bunun tastamam doğru olduğunu göstermiştir. Bir yanda Fransa'dan Ukrayna'ya faşizm ve her an faşizme açılabilir proto-faşist partilerin yükselişi, eski bürokratik işçi devletlerinde demokrasiyi her geçen gün daha çok sınırlayan iktidarlar, ABD'de Trump'tan Filipinler'de Duterte'ye "tek tabanca faşist" yeni tipte liderler var. Ama öte yanda 2011'den itibaren dünya çapında bir devrimci kitlesel yükselişin ilk ayak sesleri yaşandı: Tunus ve Mısır başta olmak üzere Arap devrimini Wall Street İşgal hareketi, İspanya ve Yunanistan'da meydan hareketleri, Brezilya'da 600 kente yayılan gösteriler ve emperyalist ülkelerde parlamenter politika çerçevesinde solun bir yükselişi izledi.

Türkiye'de bu kutuplaşma olgusu, kendi yerel renklerimizle de olsa aynı şekilde yaşandı. AKP iktidarı Üçüncü Büyük Depresyon döneminde açıkça gericileşti, Tayyip Erdoğan adım adım bir istibdad rejimi kurmaya yöneldi. Ama buna karşılık 2013-2015 arasında iki yıllık bir süre içinde üç çok büyük kitlesel kalkışma Türkiye'yi sarstı: 2013 Haziran-Eylül arasında Gezi ile başlayan halk isyanı Arap devrimine Türkiye'den verilen yanıt oldu; 2014 Ekim serhildanı Kürt halkının Suriye'deki kardeşleriyle dayanışma içinde ayağa kalkışıydı; nihayet 2015 Mayıs ve Haziran aylarında on binlerce metal işçisinin kısmen işgale dayanan yasadışı fiili grevi, Seka ve Tekel gibi istisnai eylemlere rağmen uzun zamandır durgun kalmış olan işçi sınıfında bir ayağa kalkışın ilk örneği olabilecek kırattaydı.

Devrimci Marksizm aynı zamanda Türkiye'nin kendine özgü koşullarını gayet

isabetli bir biçimde analiz etti, yaşanacak gelişmeleri zamanında öngördü. 27 Nisan 2007 muhtırasını altı ay öncesinden dakik biçimde öngördü. Roboski'den itibaren Kürt halkına karşı Sri Lanka çözümü tipinde bir saldırının uygun koşullarda ortaya çıkabileceğini (bu uygun koşullar 7 Haziran seçimlerinde AKP yenilgiye uğrayınca oluşmuştur) tespit etti. En önemlisi, varlığını erkenden saptadığı burjuvazinin siyasi (kansız) iç savaşının ve iç savaşın iç savaşının (yani AKP-cemaat kavgasının) kanlı bir iç savaşa dönüşme potansiyelini yaşanan somut göstergelerden hareketle ifade etti. 15 Temmuz tam tamına bu kanlı iç savaşın 24 saatlik provasıdır. Geleceğin ne getireceği ise halen belirsizdir.

Yerleşme

Sınıf Bilinci'nin yayınlanmaya başlamasının 10. yıldönümünde de şu anda okumakta olduğunuz yazı gibi derginin değerlendirmesini yapan Yayın Kurulu imzalı bir yazı yayınlanmıştı. O yazının bir paragrafı büyük önem taşıyor:

Trotskizm bu topraklarda 70'li yıllar boyunca fikirlerinin tanıtımını esas olarak çeviri kaynaklarla (en fazla Trotskiy ve Mandel'in yapıtları aracılığıyla) yapmıştı. Bu yapıtların erdemleri ne olursa olsun, bu tür bir tanıtım büyük sorunlar taşıyordu. Söz konusu kaynaklar hem başka tarihsel dönemler için, hem de daha önemlisi farklı politik kültürlere sahip toplumlara hitaben kaleme alınmıştı. Bu, devrimci Marksizmin Türkiye'de tanıtımını bir transplantasyon, bir organ nakli operasyonu haline getiriyordu. Ortalama Türkiyeli devrimci, söz konusu yapıtlarda söylenenleri kendi politik kültürüyle, içinde yoğrulduğu tarihle, kendi geleneğinin politik tezleriyle ilişkilendiremiyordu. Bu yüzden SB devrimci Marksizmi yerleştirmek görevi ile karşı karşıyaydı.¹³

1998'de yazılan bu satırlar, Türkiye devrimci Marksizminin doğum lekelerinden birini teşhis etmek açısından büyük önem taşıyor. *Devrimci Marksizm* bu topraklarda zaman zaman turist kılığında dolaşmış, yabancı dil bilgisi sayesinde dünyayı, tarihi, teoriyi iyi bilen, ama kendi memleketini tanımayan bir devrimci tipini yaratmıştır. Yukarıdaki satırlar, kendisi de bu sorunlarla boğuşmakta olan *Sınıf Bilinci* Yayın Kurulu'nun sorunu ortadan kaldırma iradesini hatırlatıyor.

Bugün *Sınıf Bilinci* ve *Devrimci Marksizm*'i üretmiş olan politik geleneğin bu sorunu aşmış olduğunu gururla söyleyebiliriz. *Devrimci Marksizm*, herhangi bir başka sosyalist ya da devrimci politik hareket kadar Türkiyelidir. Ayağını Türkiye toprağına basmaktadır. Turist değil "memleketimin insanı"dır.

Ama bundan daha köklü, daha esaslı, daha zorlu bir sorunla karşı karşıyayız bugün. Yukarıda *Devrimci Marksizm*'in "herhangi bir başka sosyalist ya da devrimci politik hareket kadar Türkiyeli" olduğunu söyledik. Ama "herhangi bir başka sosyalist ya da devrimci politik hareket" ne kadar Türkiyeli olmayı başarmıştır? Başka bir söyleyişle, Kürt solu değil ama Türkiye solu ne kadar yerlidir? Bizce pek az.

¹³ "Sınıf Bilinci'nin On Yılı", *Sınıf Bilinci*, sayı: 21, s. 73.

Bununla Türkiye solunda aktif olan, militanlık yapan, hatta önderlik görevini yerine getiren kadrolar arasında ayağını sıkı sıkıya bu topraklara basan insanların olmadığını söylemiyoruz. Bununla, Türkiye solunun Türkiye toprağının kendi burjuva devrimci geleneği olan Kemalizmi, bütün eksikleriyle, kusurlarıyla, önyargılarıyla, dar kafalılığıyla devralmış olduğunu, solun kiblesinin Batı dünyası olduğunu söylemiş oluyoruz. Bu, solu sayısız konuda kitlelerin gözünde burjuvazinin arka bahçesinde nöbete durmuş yabancı bir unsur gibi görmesi sonucunu doğuruyor.

Öyleyse, “yerlileşme” şiarı hâlâ ve radikal tarzda geçerlidir. Ama bu sefer Trotskistlerin kendilerine özgü “yabancılık”larından kurtulmak için değil, solu işçi sınıfıyla, emekçi ve ezilen halkla birleştirmek amacıyla.

Burjuvaziyle fikirler savaşı

Değişmeyen, başarısızlığa mahkûmdur. Kimse ve hiçbir kurum tepeden tırnağa iyi doğmaz. Gelişir, ilerler, iyileşir. Bu açıdan bakıldığında *Sınıf Bilinci*'nin ilk çıktığı dönem ile *Devrimci Marksizm*'in bugün ulaştığı dönem arasında çok önemli bir fark, çok olumlu bir gelişme tespit edilebilir. Ama bu farkı anlayabilmek için önce devrimci Marksist hareketin uluslararası alanda ortaya çıkan bir sorununu anlamak gerekir.

Bir siyasi akım olarak devrimci Marksizm, çeşitli nedenlerle uzun süre dünya solunda marjinal kalmış bir akım olageldi. Bugün bu durum dünya çapında büyük ölçüde değişmiştir, çünkü sosyal demokrasinin ya da sosyal demokratlaşmış eski “komünist”lerin solunda bir tek devrimci Marksist akımlar kalmıştır. Maalesef, Trotskist akımlardan bir bölümü, günümüzde, aynen eski Stalinistler gibi, sosyal demokrasiye, reformizme ya da radikal bir sosa bulanmış yeni tip bir reformizme yönelmiştir. Yani bu hareketler artık marjinal değildir, ama devrimci Marksist de değildir! Yukarıda sözünü ettiğimiz marjinallikte de, bu yeni sağa kayışta da geçmişte devrimci Marksist harekete musallat olmuş bir anlayışın katkısı büyüktür. Bu anlayışa göre, Trotskizm ya da devrimci Marksizm esas olarak Stalinizmin bir eleştirisi olarak anlamlıdır. Bugün Stalinizm bir devlet olgusu olarak önem taşımadığına göre demek ki artık Trotskizm de rafa kaldırılabilir.

Sınıf Bilinci hiçbir zaman bu anlayışta olmadı. *Devrimci Marksizm* nasıl bugün bizim için iki defa dağıtılmış (1914 ve 1930'lu yıllar) dünya proleter öncüsünün yeniden tesisi demekse, o zaman *Sınıf Bilinci*'nde de algı buydu. Ama bu görevin yapılmasının yöntemi, marjinal bir konumda kalmış olmaktan dolayı daha dar bir bakış açısıyla ele alınıyordu. *Sınıf Bilinci* ilk döneminde dünya ve Türkiye soluyla polemikliği esas görevi kabul etmiştir. Bu, zamanla değişmiş, *Sınıf Bilinci* özellikle 15. sayısından, somut politik görevler üstlenen “Sınıf Belleği” bölümünün ihdasından sonra her şeyden önce genel sömürü, baskı, tahakküm sistemine yönelen bir dergi haline gelmiştir. Sol ile polemikliği ve tartışması ancak solun başka bölüklerinin o amacın önüne belirli engeller çıkartması durumundadır.

Devrimci Marksizm'in kuruluş temelleri farklıdır. “Başlarken” yazısı bunu açık açık söylüyor: “Amacımız” diyor “Başlarken” yazımız: “...emperyalizm ve kapita-

lizmin düşünürleriyle fikri bir savaşa girmek. Eskilerin deyimiyle, düzenin temsilcileriyle bir “müsademe-i efkâr”a, bir fikirler savaşına giriyoruz.”¹⁴

Bakın, bu nasıl somutlaşmış ve gerçekleşmiştir. 19. yüzyılın ortasında kurulduğunda Britanya burjuvazisinin, bugün ise Rotschild’lerin, Agnelli’lerin, yani uluslararası finans kapitalin en akıllı temsilcilerinden biri olan yayın organı *The Economist*, “küresel finansal kriz” adıyla anılan büyük kriz sırasında şöyle bir çıkış yapıyor: “Uzun vadede bu felaket konusunda suçun nasıl dağıtılacağı çok şeyi belirleyecektir. İşte bu, önemli bir entelektüel savaşın kazanılabileceği ve kazanılması gereken bir alandır.”¹⁵

Burada bir “meydan okuma” var. Burjuvazinin akıllı sözcüsü, kapitalizmin, artık kitleleri “doyurmadığı” gibi savaşlara ve faşizme de yol açtığı ortaya çıktıkça prestij yitireceğini, dolayısıyla bütün bu suçlardan ve onların anası olarak depresyondan kapitalizmin kendisinin değil arızı birtakım faktörlerin sorumlu olduğunu göstermenin hayati önem taşıdığını görmektedir. “Entelektüel savaş”ın konusu kapitalizmin akıllı savunusudur. İşte *Devrimci Marksizm*’in ve dünyanın bütün dillerindeki bütün Marksist teori dergilerinin ilk görevi de burjuva düşüncesinin kapitalizmi kitlelerin gözünde meşrulaştırma çabası karşısında yaşanan bütün krizlerden, savaşlardan, barbarlıklardan esas sorumlu olanın kapitalizmin bir üretim tarzı olarak tarihsel gerilemesi olduğunu ortaya koyabilmektir.

Öyleyse, *Devrimci Marksizm* doğrudan doğruya burjuvazi ile mücadele ediyor. Sol içindeki tartışmalar ve polemikler sadece burjuvazi ile mücadele yolunda yaşanabilecek sendelemelerin, ayak kaymalarının, düşmelerin engellenmesi içindir. Bunlar önemlidir ama ikincildir. Esas olan burjuvazi ile fikir savaşıdır. İşte *Devrimci Marksizm*, Üçüncü Büyük Depresyon’un patlak vermesinden sonra yayınlanan, bir bakıma ikinci çıkış manifestosu olan “Yeni Bir Dönem Açılıyor: Mali Çöküş, Depresyon, Sınıf Mücadelesi” başlıklı bildiriye *The Economist*’in yukarıda alıntılanan “meydan okuması”na referansla bunu şöyle ifade ediyor:

Devrimci Marksizm, ilk sayısında çıkış manifestosu olarak okunabilecek “Başlarken” başlıklı yazısında amacını şöyle tanımlamıştı: ‘Amacımız emperyalizm ve kapitalizmin düşünürleriyle fikri bir savaşa girmek. Eskilerin deyimiyle, düzenin temsilcileriyle bir “müsademe-i efkâr”a, bir fikirler savaşına giriyoruz. Amacın ne kadar doğru tanımlandığı, *The Economist*’in bir başyazısından (...) görülebilir. Uluslararası burjuvazinin bu iddialı ve bilinçli sözcüsü, bir ‘entelektüel savaş’tan söz ediyor, biz ise ‘müsademe-i efkâr’dan. Uluslararası burjuvazinin sözcüsü bu savaşın kazanılması gerektiğini söylüyor. *Devrimci Marksizm* olarak bu savaşa daveti kabul ediyoruz.’¹⁶

Bu satırların yer aldığı alt bölümün başlığı şudur: “Müsademe-i efkâr da sınıf mücadelesidir!” İşte *Devrimci Marksizm* bu anlamda militan teoridir. Teori, felsefe,

14 *Devrimci Marksizm*, sayı: 1, s. 16.

15 “Capitalism at Bay”, *The Economist*, 18 Ekim 2008, s. 13.

16 *Devrimci Marksizm*, sayı: 8, s. 12.

ekonomi politiğin eleştirisi, genel sosyal bilim ve edebiyat/sanat alanlarında **sınıf mücadelesi vermektedir.**

Marksizme ihtiyaç su gibi, ekmek gibi

Yukarıda dünya ve Türkiye koşullarında yaşanan değişiklikler konusunda anlatılanlar ışığında şu sonuca ulaşılabilir: *11. Tez* ve *Sınıf Bilinci*'nden farklı olarak, *Devrimci Marksizm*'in döneminde, Marksist teori bir savunma mevzii olmaktan çıkmış, kelimenin en has anlamıyla yeniden bir mücadele kılavuzu haline gelmiştir. Artık solda Marksizme saldıran ideolojiler düşüş dönemine girmiştir. Bu durum, dergimizin 1. sayısında yayınlanan “Başlarken” yazısında saptanıyor. Yeniden ilk cümleden başlıyoruz:

Sosyalizmin uzun güneş tutulması sona eriyor. Marksizm yeniden insanlığın önündeki temel sorunlara ışık tutacak kılavuz haline gelme olanağına kavuşuyor. Bir çeyrek yüzyıl boyunca dünyada ve Türkiye’de, solun düşünsel hayatı da dâhil olmak üzere, fikirler dünyasında hegemonya kurmuş olan düşünce akımlarının, yani burjuva liberalizmi, bunun sol varyantı sivil toplumculuk-sol liberalizm, post-modernizm, post-Marksizm, küreselcilik gibi akımların etkisi daha bir süre boyunca hissedilecek elbette. Ama artık insanların, özellikle işçilerin ve gençlerin cevap aradığı sorulara getirebileceği bir aydınlık yok bunların. Onların düşüş dönemi başlıyor, Marksizmin yükseliş dönemi.¹⁷

Bunun nedenini aynı “Başlarken” yazısının sonlarında yer alan aşağıdaki satırlardan daha iyi anlatmak mümkün değil.

Çağ değişiyor. İşçi sınıfı ve emekçiler yeniden ayağa kalkıyor. Mücadele edenlerin, sivil toplumu sınıflara ayırmadan özgürlük alanı olarak sunan fikirlere ihtiyacı yoktur. Onlar bir sınıfı bir başka sınıfla karşı karşıya getiren koşulları anlayabilmek ve bu kavganın kazanılması için iki yüz yıllık sınıf mücadelesinin derslerini sindirebilmek ihtiyacı içindedirler. Barikatlara çıkan insanların, her şeyin görel olduğu, gerçeğin ‘çok parçalı’ olduğu fantezileriyle geçirecek vakitleri yoktur. Onlar somut durumun dakik bir analizini yapabilen ve kendilerine zaferin kapılarını açan bir teoriye ihtiyaç duyarlar. Arjantinli işsiz, İtalyan işçisinin, Bolivyalı yerlinin, Fransız öğrencisinin, Çinli köylünün, ezilen Kürdün, mücadeleye giren Türk işçisinin Marksizme ihtiyacı vardır. İhtiyacı vardır ama ancak Marksistler bu teoriyi geliştirir, güncel olana uygular ve mümkün olduğu kadar yayarlarsa onlar da bu teoriye erişebileceklerdir. Bu derginin amacı, mücadele eden, kapitalizmle hesaplaşan ve sonunda devrim yoluna giren insanlara Türkiye çapında Marksist teorinin canlı sesini taşımaktır.¹⁸

¹⁷ *Devrimci Marksizm*, sayı: 1, s. 7.

¹⁸ *Devrimci Marksizm*, sayı: 1, s. 16.